

Govor
Nj. E. Vladimira Drobnjaka,
stalnog predstavnika Republike Hrvatske
tijekom rasprave Vijeća sigurnosti
o
MKSJ / MKSR

10. prosinca 2014.

-usporediti s pročitanim-

Gospodine predsjedavajući,

dopustite mi da na početku izrazim dobrodošlicu časnim predsjednicima Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu, sucima Meronu i Joensenu, kao i uvaženim tužiteljima Brammertzu i Jallowu.

Pohvaljujemo njihov važan posao i cijenimo opsežne izvještaje o radu Sudova i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove u izvještajnom razdoblju.

Gospodine predsjedavajući,

Datum današnjeg sastanka Vijeća sigurnosti nosi odgovarajuću simboliku: danas slavimo Dan ljudskih prava; jučer smo obilježili Dan Konvencije o genocidu. Pitanja o kojima sada raspravljamo upravo pripadaju objema kategorijama.

Kako se, nakon više od dva desetljeća njegova postojanja približava konačni završetak rada MKSJ-a, sve se više postavlja pitanje naslijeđa tog Suda. *Ad hoc* Sudovi naširoko su hvaljeni zbog pionirske uloge koju su odigrali u razvoju i primjeni međunarodnog kaznenog prava. MKSJ je donio impresivnu količinu pravnih akata u području međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog kaznenog postupka.

Sud je pridonio dokidanju kulture nekažnjavanja potičući domaća sudstva da nepristrano provode postupke i usvoje međunarodne pravne standarde. Zahvaljujući postojanju Suda čuje se glas žrtava i stvorena je povijesna dokumentacija.

Nesumnjivo je glavni doprinos Suda miru i sigurnosti, regionalnoj stabilnosti i pomirenju, uspostava neospornih činjenica i individualne kaznene odgovornosti te privođenje pravdi osoba odgovornih za rasprostranjeno i flagrantno kršenje međunarodnog humanitarnog prava. Put do pravde nije lak, a tek na njegovu kraju leži stvarni mir i olakšanje.

Gospodine predsjedavajući,

Kao što bi mnogi rekli: „Zakašnjela pravda je uskraćena pravda“. Naše je mišljenje da je brzo suđenje koje završava odlukom suda – osudom ili oslobođanjem – ne samo jedno od najvažnijih prava optuženog nego i jednako važno pravo žrtava. Odugovlačenje postupka može oslabiti povjerenje javnosti u međunarodnu pravdu i njezino odgovarajuće provođenje.

U tom kontekstu, ne zaboravimo tvorca strašnih događaja u bivšoj Jugoslaviji – Slobodana Miloševića – u čijem je slučaju postupak trajao toliko dugo da je njegova smrt onemogućila zasluženu osudu. Jako dugi sudski procesi čije se trajanje mjeri ne mjesecima nego prevelikim brojem godina, nisu iznimka u praksi MKSJ-a nego, nažalost, pravilo.

Vojislav Šešelj, zloglasan po svojem ratnom huškanju, optužen je 2003. za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti, kao i za zapaljive govore širenja mržnje u medijima i za vrijeme javnih događanja – a što se tiče ovog drugoga, to je upravo ono što Šešelj radi ovoga trenutka. Važno je primijetiti da optužnica MKSJ-a protiv Šešelja sadrži 33 stranice. Zagovarao je ideologiju koja je za sobom ostavila tisuće smrti i stravične zločine, razaranje i patnju.

Ako javnost, a naročito žrtve percipiraju postupke ili odluke Suda kao nepravedne ili jako neuravnotežene, one mogu proizvesti upravo suprotan učinak. Takva negativna percepcija može biti rezultat više faktora, uključujući i posebno dugotrajne sudske postupke, kao u slučaju Vojislava Šešelja, bez obzira na to što je i on sam tome u znatnoj mjeri pridonio.

Gospodine predsjedavajući,

Šešelj je pušten iz humanitarnih razloga, ali sadašnje posljedice te odluke su sve samo ne humanitarne. U najmanju ruku teško je razumjeti to da je Šešelj pušten bez jasnih uvjeta koji se odnose na njegove aktivnosti i ponašanje. Činjenica da on krajnje zlorabi privremenu slobodu ne iznenađuje bilo koga tko je upoznat s njegovom optužnicom i ponašanjem koje je pokazao za vrijeme suđenja.

Osnovni uvjeti za privremeno puštanje kako je propisano Pravilima postupka i dokaza određuju da privremeno pušten optuženi ni na koji način ne smije ometati postupak ni svojim postupcima povređivati osnove međunarodnog prava, za što je MKSJ i osnovan. Potencijalna eskalacija političke aktivnosti Vojislava Šešelja i moguća opasnost da njegov govor mržnje pridobije nove zagovornike, kao i sljedbenike, nanose sve veću štetu samim temeljima mira i stabilnosti u Jugoistočnoj Europi.

Čekati više od 11 godina na to da pravda bude zadovoljena je dovoljno bolno i teško. Vidjeti da je optuženi pušten da nastavi sa svojim zapaljivim govorima i skandaloznim provokacijama, za što mu je i suđeno, je više nego teško. To je krajnje neprihvatljivo i uvredljivo.

Iz navedenih razloga predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović odlučio je skrenuti pozornost Suda i Vijeća sigurnosti na učinak odluke Sudskog vijeća da dopusti privremeno puštanje Vojislava Šešelja. Njegovo je pismo distribuirano kao dokument Vijeća sigurnosti i Opće skupštine i nadamo se da su ga države članice detaljno proučile i primile na znanje.

Hrvatski sabor je 26. studenoga 2014. donio Deklaraciju o odluci MKSJ-a o Šešeljevu privremenom puštanju u kojoj izražava svoju duboku zabrinutost.

Izrazito pohvaljujemo nedavni prijedlog Sudu tužitelja Brammerza kojim zahtijeva opoziv Šešeljeva privremenog puštanja, na temelju vlastita dobro utemeljenog mišljenja da je povjerenje Suda u Šešeljevo ponašanje bez osnove. Očekujemo da taj prijedlog bude brzo procesuiran.

Gospodine predsjedavajući,

MKSJ opisuje svoju ulogu (na svojoj službenoj internetskoj stranici) kako slijedi: (početak citata) „Sud je pridonio neospornom povijesnom dokumentiranju boreći se protiv poricanja i pomažući zajednicama da postignu sporazum o svojoj nedavnoj prošlosti. Zločini diljem regije više se ne mogu poricati.“ (kraj citata). Privremenim puštanjem Šešelja ti su plemeniti ciljevi ne samo zanemareni nego i ozbiljno kompromitirani.

Šešelj se sada ruga i žrtvama i međunarodnom kaznenom pravosuđu. Svojim govorima širi mržnju koja je dovela do rata u bivšoj Jugoslaviji. Premda ne dovodimo u pitanje pravnu osnovu odluke Suda, moramo jasno i glasno reći: puštanje Šešelja je ništa drugo doli cyničan smijeh u lice njegovim bezbrojnim žrtvama.

Imajući na umu Šešeljevo iritirajuće, izopačeno i jako opasno ponašanje, Hrvatska se iskreno nada da će joj se mnogi pridružiti u izražavanju nezadovoljstva i pozivu da se tome konačno stane na kraj.

Što se toga tiče, vrijedno je napomenuti da je 27. studenoga 2014. u Bruxellesu Europski parlament usvojio Rezoluciju o slučaju Šešelj, snažno osuđujući njegovo ratno huškanje i žaleći zbog njegovih provokativnih javnih aktivnosti. U toj se Rezoluciji izražava zabrinutost da izostanak odgovarajuće političke reakcije i pravnog odgovora srbijanskih vlasti u pogledu Šešeljeva ponašanja potkopava povjerenje žrtava u pravosudni proces. Istovremeno Europski parlament u navedenoj Rezoluciji potiče MKSJ da poduzme odlučne korake u

reafirmaciji povjerenja u MKSJ, koje je oslabljeno Šešeljevim zaprepašujućim i nedopustivim javnim izjavama.

Nadamo se da će svi kojih se to tiče ozbiljno shvatiti poruke sadržane u toj važnoj Rezoluciji.

Prije više od 21 godinu neki od nas bili su baš u ovoj prostoriji prisutni kada je Vijeće sigurnosti usvojilo Rezoluciju 827 kojom je osnovan MKSJ. Hrvatska je od tada puno napredovala i postala članica Europske unije i NATO-a te sidro stabilnosti i suradnje u regiji. Ono što nam najmanje treba danas, kada smo zajedno s međunarodnom zajednicom suočeni sa svim novim izazovima 21. stoljeća, je optuženi ratni zločinac pušten da priziva duhove prošlosti, potiče mržnju i nacionalnu nesnošljivost. Svi koji tome mogu stati na kraj bilo pravnim sredstvima bilo javnim izjavama, moraju učiniti najviše što mogu. Nečinjenje u tom pogledu nije prihvatljiv izbor.

Gospodine predsjedavajući,

Hrvatska podupire i nadalje će podupirati oba cilja MKSJ-a, neposredan cilj dokidanja nekažnjavanja i gonjenja odgovornih za najteže zločine u bivšoj Jugoslaviji, kao i ambiciozniji, dugoročan cilj pridonosenja trajnom miru u regiji.

U potpunosti poštujemo neovisnost Suda i njegovih Sudbenog i Prizivnog vijeća te smo u potpunosti svjesni izazova s kojima se suočavaju. Također se slažemo s time da pomirba i izgradnja povjerenja moraju prvenstveno dolaziti iz samih društava. Međutim, Sud ne postoji u vakuumu, a njegove odluke utječu na stanje na terenu, bilo pozitivno bilo negativno. Ne bi bilo mudro ignorirati tu važnu činjenicu.

Očigledno odluka da se privremeno pusti osoba optužena za brojne ratne zločine počinjene u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj može samo pridonijeti rastućem nepovjerenju u međunarodne sudove i pravdu koju oni osiguravaju, čak i među onima koji snažno zagovaraju međunarodno kazneno pravosuđe.

Na kraju mi gospodine predsjedavajući dopustite da ponovo izrazim našu punu i stalnu podršku radu Suda unatoč kritikama koje je Hrvatska izrazila danas ili u prijašnjim prilikama. Nastavit ćemo u potpunosti surađivati sa Sudom te se nadamo da će naučene lekcije biti adekvatno upotrijebljene u cilju poboljšanja međunarodnog kaznenog pravosuđa i budućeg rada Međunarodnog kaznenog suda, koje Hrvatska snažno podupire.

Zahvaljujem gospodine predsjedavajući.